

**Jakub Drozd**

Uniwersytet Rzeszowski

ORCID: 0009-0002-5906-5258

**WAŻNOŚĆ AKTÓW PRAWNYCH WYDANYCH PRZEZ  
PARLAMENT W PRZYPADKU STWIERDZENIA  
NIEWAŻNOŚCI WYBORÓW****Wprowadzenie**

Czynne prawo wyborcze jest jednym z najważniejszych praw, jakie przysługują obywatelowi Rzeczypospolitej Polskiej<sup>1</sup>. Dzięki niemu jest realizowana zasada zwierzchności Narodu, ponieważ obywatel biorący udział w głosowaniu wybiera swojego przedstawiciela, który będzie go reprezentował w najważniejszych organach państwa.

W związku z wyborami do Sejmu i Senatu w 2023 r. warto pochylić się nad kwestią stwierdzenia nieważności tych wyborów przez Sąd Najwyższy i skutkiem tego postanowienia wobec aktów prawnych wydanych przez organy ustawodawcze w okresie od pierwszego posiedzenia Sejmu do momentu wydania postanowienia przez Sąd Najwyższy. Temat ten zarówno w doktrynie prawa, jak i w orzecznictwie jest nieporuszony. Powodem tego milczenia może być fakt, iż w historii politycznej i prawnej Rzeczypospolitej Polskiej takiego przypadku jeszcze nie było.

Temat ten w przypadku wyborów w 2023 r. może zostać poruszony ze względu na liczne napięcia na polskiej scenie politycznej i na działalność społeczną obywateli Polski. Dzięki ich postawie wzrasta liczba zgłaszanych protestów wyborczych, dzięki którym mają oni prawo wnieść swój sprzeciw i wątpliwości co do ważności aktu głosowania.

Głównymi elementami tego opracowania będą: przedstawienie roli sądów w procesie legitymizacji parlamentu oraz rys historyczny legitymowania ważności wyborów, poglądy dotyczące ewentualnych skutków takiego postanowienia oraz wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy.

---

<sup>1</sup> B. Stępień-Załucka, *Wolności i prawa człowieka oraz obywatela w Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 roku zagadnienia wybierane*, Rzeszów 2021, s. 142–152.

## Kontrola wyborów w Polsce na przestrzeni lat. Rola Sądu Najwyższego jako gwaranta kontroli legalności wyborów

Formy kontroli wyborów na przestrzeni lat kształtowały się w Polsce bardzo różnie w zależności od porządku prawnego, jaki obowiązywał w danym okresie. Należy przy tym rozróżnić formę autonomii parlamentu, gdzie Sejm sam decyduje o ważności wyborów do swojej izby, poprzez kontrolę mieszaną, gdzie ściąrały się ze sobą władza ustawodawcza z sądowniczą, oraz obecny model, który przyznaje prawo do kontroli nad wyborami władzy sądowniczej.

Kontrola władzy sądowniczej nad wyborami wynika z zasady trójpodziału władzy, gdzie władza wykonawcza, ustawodawcza oraz sądownicza poprzez przyznane im kompetencje nawzajem się uzupełniają i hamują. Jednym z tych hamulców jest przyznanie Sądowi Najwyższemu prawa do stwierdzenia ważności wyborów. Jak stwierdza Trybunał Konstytucyjny w swoim wyroku, to właśnie sądom przysługuje prawo do wymierzania sprawiedliwości<sup>2</sup>. Sprawiedliwość w zakresie wyborów należy rozumieć jako przestrzeganie prawa wyborczego, które stosowane w prawidłowy sposób, przyczynia się do przeprowadzenia wyborów zgodnie z najwyższymi standardami demokracji i z zachowaniem wymaganej rzetelności.

W Konstytucji marcowej<sup>3</sup> została zastosowana koncepcja mieszana legitymizacji parlamentu, która polegała na tym, że Sejm decydował o ważności wyborów niezaprotestowanych, natomiast o ważności wyborów zaprotestowanych rozstrzygał Sąd Najwyższy. Zgodnie z ówczesnymi uregulowaniami zakwestionowany mandat poselski był ważny do momentu wydania postanowienia Sądu Najwyższego, co oznaczało, że poseł miał prawo wstępu do Sejmu, brania udziału w głosowaniach oraz wykonywania swoich poselskich obowiązków. Do kompetencji Sądu Najwyższego należało ustalenie, czy unieważnienie ma dotyczyć konkretnego mandatu poselskiego, czy mandatów w całym okręgu głosowania<sup>4</sup>, z którego pochodził zakwestionowany mandat. W przypadku wyborów do Senatu procedura była analogiczna<sup>5</sup>.

W Konstytucji kwietniowej<sup>6</sup> ustawodawca przyznał pełne prawo do stwierdzenia ważności wyborów Sądowi Najwyższemu. Podobne uregulowanie wi-

---

<sup>2</sup> Wyrok TK z dnia 7 listopada 2013 r., sygn. K31/12, OTK-A 2013, nr 8, poz. 121, LEX nr 1393910.

<sup>3</sup> Zob. art. 19 ustawy z dnia 17 marca 1921 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. 1921, nr 44, poz. 267).

<sup>4</sup> M. Woźnicki, *Wybory do Sejmu i Senatu w świetle ordynacji wyborczych z 1935 r.*, „Studia Iuridica Lublinska” 2014, nr 22, s. 398.

<sup>5</sup> Art. 103–109 ustawy z dnia 28 lipca 1922 r. – Ordynacja wyborcza do Sejmu (Dz.U. nr 66, poz. 590 ze zm.) oraz art. 1 ustawy z dnia 28 lipca 1922 r. – Ordynacja wyborcza do Senatu (Dz.U. nr 66, poz. 591).

<sup>6</sup> B. Naleziński, komentarz do art. 101 [w:] *Konstytucja RP*, t. II: *Komentarz do art. 87–243*, red. M. Safjan, L. Bosek, Legalis 2016.

dzimy także obecnie. Sąd Najwyższy badał w pierwszej kolejności protesty wyborcze, które do niego wpłynęły, a następnie wydawał postanowienie o ważności lub też nieważności wyborów. W swoim postanowieniu o nieważności wyborów był zobowiązany do wskazania momentu, od którego należy ponowić procedurę wyborczą<sup>7</sup>.

W Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej prawo do stwierdzenia ważności wyboru posła miał Sejm<sup>8</sup>. W tym okresie brak było uregulowań dotyczących wyboru senatorów z uwagi na to, że ówczesny parlament był jednoizbowy.

Następnie w latach 80. XX w. został przyjęty system mieszany, co oznaczało, że Sądowi Najwyższemu przyznano kompetencje do rozpatrywania protestów wyborczych. Na przestrzeni lat i rozwijającego się w Polsce prawa należy zauważyć, że sądy zyskały duży wpływ na stwierdzenie ważności czy też nieważności wyborów.

Obecnie w państwach wysoko rozwiniętych demokratycznie przeważa pogląd, iż kontrola procesu wyborczego powinna przypadać organom politycznie niezależnym. Tymi organami są w przypadku Rzeczypospolitej Polskiej sądy powszechne oraz Sąd Najwyższy. Takie działanie sprzyja brakom nadużyć ze strony środowisk politycznych oraz gwarantuje niezawisłość i bezstronność podczas procesu rozpatrywania protestów wyborczych<sup>9</sup>.

Na gruncie obecnych uregulowań konstytucyjnych w Polsce przyjęta została sądowa kontrola ważności wyborów. *Expressis verbis* o kontroli tej traktuje art. 101 ust. 1 Konstytucji RP, który nadaje Sądowi Najwyższemu prawo do stwierdzenia o ważności wyborów do Sejmu i Senatu. Kontrola ta ma charakter następczy, co znaczy, że w okresie kampanii wyborczej Sąd Najwyższy tej kontroli nie sprawuje. Kompetencje do przestrzegania prawa wyborczego w czasie kampanii wyborczej posiadają sądy powszechne.

Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 6 kwietnia 2016 r. nazwał Sąd Najwyższy „sądem wyborczym”<sup>10</sup> oraz jednocześnie zastrzegł, że Państwowa Komisja Wyborcza nie posiada kompetencji do stwierdzenia ważności czy nieważności wyborów. Jej rola w postępowaniu przed Sądem Najwyższym sprowadza się do przedstawienia sprawozdania z wyborów. Taką koncepcję należy uznać za zasadną i wpisującą się w zasadę trójpodziału władzy, ponieważ jak już wskazano, Sąd Najwyższy jest organem odseparowanej od innych władz władzy sądowniczej, natomiast Państwowa Komisja Wyborcza jest organem składającym się z osób wybieranych przez organy polityczne, co uniemożliwia jej pełną niezależność i apolityczność.

---

<sup>7</sup> Zob. art. 81 i 82 ustawy z dnia 8 lipca 1935 r. – Ordynacja wyborcza do Sejmu (Dz.U. 1935, nr 47, poz. 319).

<sup>8</sup> Zob. art. 16 Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej uchwalonej przez Sejm Ustawodawczy 22 lipca 1952 r. (Dz.U. 1952, nr 33, poz. 232).

<sup>9</sup> K. Januszkiewicz, *Protesty wyborcze w wyborach prezydenta RP. Teoria i praktyka*, „Studia Wyborcze” 2021, t. XXXII, s. 30.

<sup>10</sup> Wyrok TK z dnia 6 kwietnia 2016 r., sygn. P5/14, Dz.U. 2016, poz. 1232.

Przepis konstytucyjny uszczegóławia art. 244 Kodeksu wyborczego, który reguluje sposób procedowania nad postanowieniem o ważności wyborów. Sąd Najwyższy po zapoznaniu się ze sprawozdaniem Państwowej Komisji Wyborczej oraz po rozpatrzeniu protestów wyborczych, w składzie właściwej izby – w obecnym porządku prawnym jest to Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych – podejmuje uchwałę o stwierdzeniu ważności wyborów. Stwierdzenie to ma, jak wskazuje doktryna, charakter deklaratoryjny i potwierdza pełnoprawność wybranego przez Naród organu<sup>11</sup>.

Sąd Najwyższy ma na wydanie tego postanowienia 90 dni po dniu wyborów, co oznacza, że sam dzień wyborów nie wlicza się do tego okresu. Termin 90 dni jest w tym przypadku terminem zawitym<sup>12</sup>. Z tego względu Sąd Najwyższy przekroczyć go nie może. Nie stoi to na przeszkodzie, by wydać takie postanowienie wcześniej. Głównym warunkiem wydania tego postanowienia jest rozpatrzenie wszystkich protestów wyborczych.

Termin 90 dni stoi jednak w sprzeczności z art. 109 ust. 2 Konstytucji RP, który zobowiązuje Prezydenta RP do zwołania pierwszego posiedzenia Sejmu nowej kadencji w terminie 30 dni od dnia wyborów. Takie uregulowanie prowadzi do wykluczenia się nawzajem tych terminów. Stwarza możliwość czasowej niepotwierdzonej legalności prac parlamentu. Poprzez takie uregulowanie w okresie od ukonstytuowania się parlamentu do wydania postanowienia Sądu Najwyższego w parlamencie zasiadają osoby, które mandatu posła czy senatora mieć nie powinny. Generuje to problem w postaci ważności aktów przyjętych przez ten organ w tym okresie.

## Nieważność względna i bezwzględna mandatu

A. Frydrykiewicz oraz A. Frydrykiewicz-Kownacka dzielą przyczyny nieważności mandatu na dwie kategorie. Pierwszą z nich jest względna nieważność mandatu, natomiast drugą – nieważność względna.

Nieważność względna zachodzi w przypadku niedochowania wierności prawu regulującemu procedurę wyborczą, która mogła mieć wpływ na wynik wyborów. Wskazując za poglądem L. Garlickiego<sup>13</sup>, Sąd Najwyższy w sposób zdecydowanie ogólniejszy traktuje ogólne zarzuty, takie jak wpływ podania błędnej informacji o wykształceniu kandydata<sup>14</sup>, czy hipotetycznych uchybień

---

<sup>11</sup> A. Frydrykiewicz, A. Frydrykiewicz-Kownacka, *Skutki stwierdzenia nieważności wyborów a ważność aktów prawnych uchwalonych przy udziale wadliwie wybranych członków organów*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2021, nr 2, s. 38–41.

<sup>12</sup> Uchwała TK z dnia 16 czerwca 1993 r., sygn. W4/93, OTK 1993, nr 2, poz. 45, LEX nr 25433.

<sup>13</sup> L. Garlicki, *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2022, s. 201.

<sup>14</sup> Uchwała SN z dnia 9 grudnia 1995 r., sygn. III SW 1102/95, OSNP 1996, nr 1, poz. 1, LEX nr 9468.

w procesie wyborczym<sup>15</sup>. Protest wyborczy, jak wskazuje, musi odnosić się do sytuacji indywidualno-konkretnej oraz zostać przez wnoszącego udowodniony, stąd takie ogólne zarzuty nie mogą być w pełni weryfikowalne. „Z całokształtu przepisów ustawy z 2011 r. Kodeks wyborczy wynika, że protest wyborczy jest środkiem procesowym o indywidualno-konkretnym charakterze. Przedmiotem mogą być tylko naruszenia, które protestujący jest w stanie udowodnić. A zatem protest wyborczy nie może mieć charakteru abstrakcyjnego, czyli stawiać ogólnych zarzutów co do potencjalnych naruszeń prawa wyborczego”<sup>16</sup>. Zdarzenia tego typu jako ogólne zarzuty są rozpatrywane w sposób ilościowy i jakościowy. Sąd Najwyższy po zbadaniu wszystkich protestów wyborczych oraz po zapoznaniu się ze sprawozdaniem Państwowej Komisji Wyborczej dokonuje oceny, w jak wielkim stopniu doszło do naruszenia. Jeżeli stwierdzi, że naruszenie to miało znaczący wpływ na wynik wyborów, może uznać takie wybory za nieważne.

Bezwzględna nieważność mandatu dotyczy sytuacji, która jest możliwa do zweryfikowania. Do takich przypadków można zaliczyć okoliczność, gdzie mandat uzyskała osoba, która tak naprawdę otrzymała mniejszą liczbę głosów niż jej kontrkandydat. Taki stan faktyczny może mieć miejsce w przypadku chociażby błędu w przeliczaniu głosów przez właściwą komisję wyborczą. Osoba zasiadająca w izbie przez okres od ukonstytuowania się Sejmu lub Senatu do dnia wydania postanowienia Sądu Najwyższego ma mandat bezwzględnie nieważny. Wraz z ewentualnym stwierdzeniem nieważności mandatu tej osoby przez Sąd Najwyższy wygasa on z dniem postanowienia<sup>17</sup>.

Jak wskazuje Sąd Najwyższy w swoim postanowieniu, „objęcie mandatu, poprzez złożenie ślubowania nie jest zależne od wydania postanowienia Sądu Najwyższego o ważności wyborów, z tego względu, iż ślubowanie to odbywa się przed wydaniem wyżej wymienionego postanowienia. Należy zauważyć, że objęcie mandatu, które wymaga złożenia ślubowania (art. 104 ust. 2 Konstytucji RP) nie jest uzależnione od stwierdzenia przez Sąd Najwyższy ważności wyborów. Ewentualne stwierdzenie przez Sąd Najwyższy nieważności wyborów lub nieważności wyboru posła powoduje natomiast wygaśnięcie mandatów w dniu ogłoszenia uchwały przez ten Sąd (art. 244 § 3 i 6 Kodeksu wyborczego)”<sup>18</sup>.

W przypadku, gdy Sąd Najwyższy stwierdza, iż wybory są ważne, takie postanowienie ma charakter deklaratoryjny. Znaczy to, że Sąd Najwyższy potwierdza zaistniały stan rzeczy, w pełni legalizując działanie już pracującego i ukonstytuowanego parlamentu. W przypadku odwrotnym, gdy Sąd Najwyższy

<sup>15</sup> Postanowienie SN z dnia 30 października 2019 r., sygn. I NSW 117/19, LEX nr 2756281.

<sup>16</sup> Postanowienie SN z dnia 27 lipca 2020 r., sygn. I NSW 2141/20, LEX nr: 3044358.

<sup>17</sup> Zob. art. 244 § 6 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz.U. 2011, nr 21, poz. 112), dalej: k.w.

<sup>18</sup> Postanowienie SN z dnia 26 listopada 2015 r., sygn. III SW 134/15, LEX nr 2051092.

stwierdza<sup>19</sup> nieważność całkowitą albo częściową, takie postanowienie ma charakter konstytutywny. Znaczy to, że reguluje on stan rzeczy na nowo, nie potwierdza ważności wyborów, a co za tym idzie – konieczne jest wówczas przeprowadzenie wyborów ponownych<sup>20</sup>.

## Poglądy co do skutków nieważności wyborów

W przypadku stwierdzenia nieważności wyborów całości izby lub jej części należy dokonać oceny skutków wydania takiego postanowienia. Polskie ustawodawstwo i doktryna w sposób bardzo znikomy tym tematem się zajmują. Przedstawiciele doktryny również są w tym aspekcie podzieleni.

L. Garlicki nie widzi problemu w sytuacji, gdyby doszło do unieważnienia mandatu jednego czy też kilku posłów lub senatorów. Uznaje, że do momentu ogłoszenia unieważnienia mandatu ich działania są pełnoprawne. Jego pogląd nie dotyczy jednak unieważnienia całej izby, gdyż w tej materii się nie wypowiada<sup>21</sup>.

L. Bielecki<sup>22</sup> twierdzi, iż w przypadku stwierdzenia nieważności wyborów organów uchwałodawczych jednostek samorządu terytorialnego nowo wybrana rada gminy, powiatu czy też sejmik województwa powinny potwierdzić akty prawne wydane przez poprzednią nieważnie wybraną radę. Można to twierdzenie analogicznie przełożyć na Sejm i Senat, które także są organami władzy ustawodawczej. Swoje twierdzenie L. Bielecki opiera na wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach, którego teza brzmi: „Upływ roku od podjęcia uchwały stanowiącej akt prawa miejscowego nie stanowi przeszkody do stwierdzenia nieważności wadliwego aktu. Jednakże w sytuacji, gdy uchwała została opublikowana i weszła w życie, brak jest podstawy prawnej do wydania orzeczenia w trybie art. 152 p.p.s.a., o niewykonalności aktu do czasu uprawomocnienia się wyroku. Dopiero prawomocny wyrok rodzić będzie skutek prawny i podlegać będzie również publikacji”<sup>23</sup>.

Na mocy postanowień Konstytucji RP prerogatywę sprawdzania legalności ustawy ma także Prezydent RP. Artykuł 122 Konstytucji RP wymienia możliwości Prezydenta RP wobec przedłożonej mu ustawy. Po pierwsze, może tę ustawę

---

<sup>19</sup> Zob. art. 246 k.w.

<sup>20</sup> W. Sanetra, *Ważność wyborów w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Sądowy” 2021, nr 7, s. 7–8.

<sup>21</sup> L. Garlicki, komentarz do art. 101 [w:] *Konstytucja RP. Komentarz*, t. I, red. L. Garlicki, J. Trzczyński, Warszawa 1999, s. 7.

<sup>22</sup> L. Bielecki, komentarz do art. 394 k.w. [w:] *Wybory samorządowe. Komentarz*, red. M. Augustyniak, L. Bielecki, P. Ruczkowski, LEX 2018.

<sup>23</sup> Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 5 lutego 2015 r., sygn. II SA/GI 1152/14, LEX nr 1652336.

podpisać, po drugie, wystąpić z wnioskiem o zbadanie jej zgodności z Konstytucją RP przez Trybunał Konstytucyjny, o czym w dalszej części, po trzecie, może odmówić podpisania ustawy i skierować ją ponownie do Sejmu. Działalność Prezydenta RP w stosunku do ustaw przyjętych przez wadliwie obsadzony parlament nie niweluje problemu jego błędnego obsadzenia. Prezydent RP w takim przypadku jedynie nie dopuszcza do obrotu prawnego ustaw, które zostały wadliwie przyjęte. W tym przypadku również widać ułomność ustawodawstwa polskiego w zakresie błędnie obsadzonego parlamentu.

W przypadku unieważnienia wyborów widoczna jest możliwość następczej kontroli wydanych aktów prawnych przez Trybunał Konstytucyjny. Powinien on wówczas przebadać cały proces legislacyjny ustawy, jego ewentualne skutki prawne wobec obywateli. W sytuacji, gdy uchwalone przepisy nie ingerowałyby w życie obywateli, należałoby uznać, że takie akty prawne dalej mogą pozostać w obrocie prawnym Rzeczypospolitej Polskiej. W przypadku jednak ustaw, które wprowadzają ograniczenia dla obywateli, Trybunał Konstytucyjny musiałby zdecydować, czy utrzymać taki akt w mocy, czy też dokonać jego derogacji. Takie działania muszą być oparte na zasadach naczelnym umieszczonych w rozdziale I Konstytucji RP.

Inny pogląd wyrażają A. Frydrykiewicz oraz A. Frydrykiewicz-Kownacka. Uznają oni, iż akt prawny przyjęty przez wadliwie wybrany parlament wchodzi do porządku prawnego z tego względu, iż przeszedł pełną drogę legislacyjną, począwszy od wniesienia projektu ustawy, poprzez odbycie trzech czytań w Sejmie, następnie procedury w Senacie i ewentualnie ponownie w Sejmie, zakończywszy na podpisie Prezydenta RP<sup>24</sup>. Trudno przypuszczać, żeby organy nie miały możliwości wykonywania swoich działań w oczekiwaniu na postanowienie Sądu Najwyższego. Taka sytuacja prowadziłaby do tego, że niemożliwe stałoby się funkcjonowanie państwa. Generowałoby to paraliż legislacyjny, który skutkowałby brakiem wydawania aktów prawnych, podejmowania najważniejszych decyzji państwowych w Rzeczypospolitej Polskiej. Trudno również przypuszczać, by organy pochodzące z wyborów powszechnych nie domniemywały swojej legalności. Z tego też względu należy uznać, iż ustawy przyjmowane przez Sejm w okresie od pierwszego posiedzenia do postanowienia Sądu Najwyższego są ważne, wchodzi w całości do porządku prawnego i czerpią swoją moc z domniemania ich ważności.

## **Zasada pewności prawa i wnioski do podanych rozwiązań**

Istotą demokratycznego państwa prawnego jest zasada pewności prawa. Zapewnia ona obywateli, iż prawo stanowione przez uprawnione organy nie będzie się zmieniać w sposób uniemożliwiający zapoznanie się z nim. Istnienie demokratycznego państwa prawnego gwarantują: zasada ochrony zaufania, zakaz

---

<sup>24</sup> A. Frydrykiewicz, A. Frydrykiewicz-Kownacka, *Skutki stwierdzenia...*

działania prawa wstecz, zasada ochrony praw nabytych, zasada określoności prawa, zasada proporcjonalności, zasada konstytucjonalizmu oraz zasada sprawiedliwości społecznej<sup>25</sup>. W omawianym temacie należy szczególnie zwrócić uwagę na zakaz działania prawa wstecz oraz zasadę ochrony praw nabytych.

W przypadku nieretroakcji wybrany na nowo parlament, który następnie, zakładając, uzyskałby legitymizację swojej działalności, musiałby przyjąć ustawy podjęte przez poprzedni, nielegalnie wybrany parlament. Mogłoby to prowadzić do sytuacji, w której prawo zadziałałoby wstecz, ponieważ nowa ustawa mogłaby albo cofnąć w całości przepisy zawarte w ustawie już podjętej przez poprzedni parlament, albo zmienić te przepisy tak, by zmieniły one sens całej poprzedniej ustawy.

Założenie, że parlament nowej kadencji ponownie będzie rozpatrywał ustawę już przyjętą i będzie decydował o jej ponownym uchwaleniu lub nie, może prowadzić do znacznego przedłużenia procedury legislacyjnej. Tym samym takie działanie będzie skutkowało brakiem pewności prawa stanowionego. Takie rozwiązanie moim zdaniem doprowadzi do prawnej obstrukcji i pata ustawodawczego.

L. Bielecki wskazywał, że procedura taka może dotyczyć aktów prawa miejscowego, jednak one obejmują swoim władaniem tylko obszar, na którym mają obowiązywać – zdecydowanie mniejszy niż obszar całego kraju. Należy zauważyć, iż akty prawa miejscowego regulują także sprawy o mniejszej wadze niż akty wydane przez parlament. Postanowienia parlamentu obejmują swoim zasięgiem cały kraj i często mogą być one podstawą prawną do wydania aktów prawa miejscowego. Taka sytuacja prawna spowoduje, że nieważnością zostaną objęte nie tylko akty parlamentu, ale też akty prawa miejscowego, które zostały wydane z wadliwą podstawą prawną.

Natomiast gdy parlament uzna, iż podjęta przez poprzedników ustawa jest zgodna z polityką nowego parlamentu, nie ma wówczas problemów interpretacyjnych. Jak wskazuje L. Garlicki, brak jest przeszkód do tego, by stanowić przepisy działające wstecz w przypadku polepszenia sytuacji jednostki. Inaczej sprawa się ma w sytuacji, gdy ma dochodzić do pogorszenia statusu jednostki, która na przyjęciu ustawy utraci. Należy zauważyć szczególną rolę zasady ochrony praw nabytych. Organy władzy państwowej nie mogą w sposób arbitralny nadawać i odbierać prawa swoim obywatelom. Każde ograniczenie prawa musi się odbywać w sposób zgodny z przepisami. Można uznać, że przyznanie prawa przez co prawda nielegalnie obsadzony parlament nie może wiązać się z tym, że ten już legalnie wybrany i działający te prawa uchyli, ponieważ obywatele powinni być co do prawa pewni. Prawo ma kształtować ich stosunek prawny, by mogli z nim wiązać pewną przyszłość<sup>26</sup>.

---

<sup>25</sup> L. Garlicki, *Polskie prawo...*, s. 76–83.

<sup>26</sup> M. Jackowski, *Ochrona prawa nabytych w polskim systemie konstytucyjnym*, <https://www.zbfsop.pl/ustawy-represyjne/ustawy-represyjne/opinie-prawne-zwiazane-z-legislacja/ochrona-praw-nabytych-w-polskim-systemie-konstytucyjnym/> (26.03.2023).



Co do zasady pewności prawa orzekał m.in. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie. Sprawa dotyczyła wydania decyzji administracyjnej, ale można ją także odnieść do sytuacji, gdyby chodziło o ustawę uchwaloną przez parlament. Zasada praworządności nie uzasadnia rozwiązania prawnego umożliwiającego stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnej, gdy decyzja ta korzystała przez kilkadziesiąt lat z domniemania zgodności z prawem, wywołuje skutki polegające na nabyciu prawa lub ukształtowaniu ekspektatywy nabycia praw przez jej adresatów, a dodatkowo przesłanka stwierdzenia nieważności decyzji ma charakter niedookreślony i jej wykładnia ukształtowała się w orzecznictwie na długo po wydaniu decyzji. Nie służyłoby to realizacji zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasady pewności prawa wynikających z art. 2 Konstytucji<sup>27</sup>. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w tym wyroku podkreśla znaczącą rolę zasady pewności prawa. Wskazuje również na domniemanie zgodności z prawem decyzji administracyjnej. W świetle omawianego tematu takim domniemaniem ważności należy także opatrzyć ustawę przyjętą przez nielegalnie wybrany parlament z tego względu, iż w czasie, kiedy ustawę tę uchwalał, istniało przesłanie, że wybory te będą ważne. Niemożliwe było do przewidzenia, jak wiele protestów wyborczych wpłynie do Sądu Najwyższego oraz jaką ostateczną decyzję wyda Sąd Najwyższy w stosunku do wyborów.

## **Wnioski oraz postulaty dotyczące omawianej sytuacji prawnej**

Wskazany oraz opisany w niniejszym opracowaniu przypadek dotyczący bytu aktów prawnych wydanych w okresie od ukonstituowania parlamentu do wydania postanowienia Sądu Najwyższego w zakresie wyborów wymaga uregulowania ustawowego poprzez zmianę albo Konstytucji RP w odpowiednim zakresie, albo też ustaw odpowiadających za sposób przeprowadzenia wyborów i ogłoszenia ich ważności.

Pierwszym z możliwych sposobów jest wydłużenie terminu na zwołanie pierwszego posiedzenia Sejmu. Termin ten można wydłużyć i dostosować do k.w. Drugim z możliwych sposobów jest skrócenie czasu na wydanie postanowienia przez Sąd Najwyższy z 90 dni do 30 dni od dnia wyborów. Jednak przy takim rozwiązaniu należy zauważyć, iż skrócenie tego terminu mogłoby skutkować zbyt szybkim procedowaniem protestów wyborczych, co prowadziłoby do sytuacji, w której Sąd Najwyższy nie byłby w stanie rzetelnie przeprowadzić wszystkich protestów.

---

<sup>27</sup> Wyrok WSA w Warszawie z dnia 21 marca 2022 r., sygn. I SA/Wa 1388/21, LEX nr 3352281.

Autor artykułu skłania się jednak ku zmianie konstytucyjnego terminu 30 dni na zwołanie pierwszego posiedzenia Sejmu na okres dłuższy oraz skróceniu terminu na orzeczenie Sądu Najwyższego o ważności wyborów. Termin ten powinien zostać zrównany i wynosić 60 dni z tego właśnie względu, że Sąd Najwyższy powinien mieć czas na skrupulatne i rzetelne podejście do wszystkich przyjętych protestów wyborczych. Takie rozwiązanie umożliwiłoby w pierwszej kolejności orzeczenie o ważności wyborów, a dopiero następnie zwołanie pierwszego posiedzenia Sejmu ze składem już uprawomocnionym. Parlament jako organ władzy najwyższej w Rzeczypospolitej Polskiej musi działać w sposób legalny, tak aby aktów prawnych przez niego podjętych nie udało się podważyć za pomocą argumentu, jakim jest wadliwość jego wyboru.

Innym możliwym sposobem jest uchwalenie ustawy, która regulowałaby byt aktów prawnych wydanych w wyżej opisanym okresie. Mogłaby ona obejmować kontrolę następczą parlamentu, już po wydaniu postanowienia przez Sąd Najwyższy, jednak taka ustawa prowadziłaby do sytuacji, w której Sejm głosowałby drugi raz nad tą samą ustawą.

Strukturę podobną do rozwiązania przyjętego przez autora pracy zastosowano w przypadku wyborów prezydenckich, gdzie wydanie postanowienia przez Sąd Najwyższy musi się odbyć w terminie 30 dni od dnia podania wyników głosowania<sup>28</sup>. Wydanie tego postanowienia musi mieć miejsce przed zaprzysiężeniem nowego Prezydenta RP przed Zgromadzeniem Narodowym<sup>29</sup>. Zastosowanie takiego mechanizmu ma uchronić przed zaprzysiężeniem niezalegalizowanego mandatu prezydenckiego. Jak widać, taka metoda jest już w polskiej praktyce wyborczej zastosowana i możliwe byłoby wykorzystanie jej także w stosunku do wyborów parlamentarnych.

## Bibliografia

- Bielecki L., komentarz do art. 394 kw. [w:] *Wybory samorządowe. Komentarz* red. M. Augustyniak, L. Bielecki, P. Ruczkowski, LEX 2018.
- Frydrykiewicz A., Frydrykiewicz-Kownacka A., *Skutki stwierdzenia nieważności wyborów a ważność aktów prawnych uchwalonych przy udziale wadliwie wybranych członków organów*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2021, nr 2.
- Garlicki L., komentarz do art. 101 [w:] *Konstytucja RP. Komentarz*, t. I, red. L. Garlicki, J. Trzciniński, Warszawa 1999.
- Garlicki L., *Polskie Prawo konstytucyjne. Zarys wykładu*, Warszawa 2022.
- Jackowski M., *Ochrona prawa nabytych w polskim systemie konstytucyjnym*, <https://www.zbfsop.pl/ustawy-represyjne/ustawy-represyjne/opinie-prawne-zwiazane-z-legislacja/ochrona-praw-nabytych-w-polskim-systemie-konstytucyjnym/> (26.03.2023).

---

<sup>28</sup> Zob. art. 324 k.w.

<sup>29</sup> L. Garlicki, *Polskie prawo...*, s. 200–201.

- Januszkiewicz K., *Protesty wyborcze w wyborach prezydenta RP. Teoria i praktyka*, „Studia Wyborcze” 2021, t. XXXII.
- Naleziński B., komentarz do art. 101 [w:] *Konstytucja RP*, t. II: *Komentarz do art. 87–243*, red. M. Safjan, L. Bosek, Legalis 2016.
- Sanetra W., *Ważność wyborów w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej*, „Przegląd Sądowy” 2012, nr 7–8.
- Stępień-Załużka B., *Wolności i prawa człowieka oraz obywatela w Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 roku zagadnienia wybierane*, Rzeszów 2021.
- Woźnicki M., *Wybory do Sejmu i Senatu w świetle ordynacji wyborczych z 1935 r.*, „Studia Iuridica Lublinsia” 2014, nr 22.

## Streszczenie

Celem niniejszego opracowania było ukazanie, w jaki sposób dokonywana jest w Polsce kontrola legalności wyborów do Sejmu i Senatu, oraz przedstawienie bytu aktów prawnych wydanych przez wadliwie obsadzony parlament. Główną metodą badań przyjętą w tym artykule była analiza wyroków polskich sądów ze względu na niewielki zasób tekstów doktryny w tym temacie. Po przeanalizowaniu źródeł autor artykułu wskazał tezy dotyczące ważności aktów prawnych i stwierdził, że akty wydane przez parlament w okresie od ukonstytuowania się do wydania postanowienia Sądu Najwyższego są ważne oraz drugą tezę dotyczącą zrównania terminów pierwszego posiedzenia nowego parlamentu oraz wydania postanowienia przez Sąd Najwyższy. Aktualność tematu podkreśla fakt, iż obecny rok jest rokiem wyborczym oraz brak ustawowych i doktrynalnych uregulowań tej kwestii.

*Słowa klucze:* wybory, mandat, ważność, Sąd Najwyższy

## VALIDITY OF LEGISLATION PASSED BY PARLIAMENT IF ELECTIONS ARE DECLARED INVALID

### Summary

The purpose of this study was to show how the legality of elections to the Sejm and Senate is scrutinised in Poland and to present the existence of legal acts issued by a defectively filled Parliament. The main method of research adopted in this thesis was the analysis of Polish court judgments due to the scarcity of doctrinal texts on the subject. After analysing the sources, the author of the paper identified the theses concerning the validity of legal acts and concluded that the acts issued by the Parliament in the period between its constitution and the issuance of the Supreme Court's decision are valid, and the second thesis concerns the equalisation of the deadlines for the first sitting of the new Parliament and the deadline for the Supreme Court's decision. The timeliness of the topic is highlighted by the fact that the current year is an election year and the lack of statutory and doctrinal regulation of this issue.

*Keywords:* election, mandate, validity, Supreme Court